

TÜRK CEZA HUKUKU'NDA ÖRGÜTLÜ SUÇLULUK VE SİLAHLI TERÖR ÖRGÜTÜ

*Organized Guilt Armed Terrorist
Organization in Turkish Criminal Law*

*Av. Kadri İnce**

ÖZET

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 220. maddesinde 'suç işlemek amacıyla örgüt kurma' suçu düzenlenmiştir. Aynı kanunun 314. Maddesinde ise 'silahlı örgüt' suçu düzenlenmiştir. Ayrıca, Terörle Mücadele Kanunu'nda da terör örgütlerine ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Temel olarak suç işlemek amacıyla kurulan tüm örgütler Türk Ceza Kanunu'nun 220. Maddesinde yer alan unsurlar çerçevesinde incelenmekle beraber, kanunda sayılan belli suçları işleme amacı güden ve silahlı olan örgütler 'silahlı örgüt' olarak adlandırılmıştır. Bu doğrultuda terör örgütü, diğer suç örgütlerinden siyasi amaçları benimsemiş olmaları nedeniyle ayrılmaktadır. Yasa koyucu da bu ayrıma göre kanunda iki ayrı suça yer vermiştir. Bu makalenin amacı hem kavramsal hem de pozitivist bir yaklaşımla Türk Ceza Hukuku'nda suç örgütü ve terör örgütü kavramına ışık tutmaktır.

Anahtar Kelimeler: Örgütlü Suç, Terör Örgütü, Silahlı Örgüt, Örgüte Üye Olma, Terör

* Süleyman Demirel Üniversitesi SBE Kamu Hukuku Yüksek Lisans Öğrencisi, Avukat, İzmir Barosu, İzmir/Türkiye, kadrince@gmail.com, (ORCID-ID: 0000-0003-3450-2781)

Makale Geliş Tarihi:17.12.2019

Makale Kabul Tarihi:19.03.2020

ABSTRACT

The crime of establishing an organization for the purpose of committing crimes” is regulated by the 220 th article of the Turkish Criminal Law No.5237. Article 314 of the same law regulates the offense of ‘armed organization’. In addition, regulations on terrorist organizations are included in the Anti-Terrorism Law. Although all the organizations established to commit crimes are examined within the framework of Article 220 of the Turkish Penal Code, the organizations aiming to commit certain crimes listed in the law are called as ‘armed organizations’. In this respect, the terrorist organization is separated from other criminal organizations because of their political aims. The aim of this article is to enlighten, conceptually as well from a positivist law perspective, the concept of criminal organization and concept of terrorist organization in Turkish Criminal Law.

Keywords: Organized Crime, Terrorist Organization, Armed Organization, Being a Member of an Organization, Terror

GİRİŞ

Suçlar bireysel işlenebileceği gibi, birden fazla kişiyle de işlenebilir. Gerçekten de, bireylerin tek başlarına gerçekleştiremeyecekleri yahut gerçekleştirmesinin zor olacağı türde suçların işlenmesi noktasında bireylerin işbirliğine ve dayanışmaya girdikleri görülmektedir. İşte bu noktada ‘örgütlü suç’ kavramı devreye girmektedir.

Türk ceza hukukunda da suç işlemek için bir araya gelen kişilerin, belli koşulların bulunması halinde cezalandırılması öngörülmüştür. 765 Sayılı mülga Türk Ceza Kanunu’nun 313. Maddesi, “cürüm işlemek amacıyla teşekkül meydana getirme” suçunu düzenlemiştir. Bu maddeye göre “...Her ne suretle olursa olsun cürüm işlemek için teşekkül oluşturanlara veya bu teşekküllere katılanlar...” cezalandırılmaktadır. Madde metninden anlaşılacağı üzere, liderliği ve belirli inisiyatifleri alması hatta bazen kişileri suça teşvik etmesi öngörülen örgüt kuruculuğu-yöneticiliği, örgüt üyeliği ile eşdeğer tutulmuştur.

Ayrıca yine hükme bakıldığında kapsamının genel nitelikte kaldığı, çağın teknolojik, ekonomik ve siyasi eğilimleriyle birlikte farklı suç tiplerinin de

oluşmasıyla maddenin örgütlü suçlar noktasında yeterli olamadığı, kamu güvenliğini yeterince sağlayamadığı anlaşılmıştır.¹

Ardından, 4422 Sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu yürürlüğe konulmuş, 1412 Sayılı CMUK'a örgütlü suçlara özgü yeni koruma tedbirleri getirilmiştir. Bu tedbirler iletişimin dinlenmesi veya tespiti, gizli izleme, kayıt ve verilerin incelenmesi, gizli görevli kullanılması, yurt dışına çıkış yasağı gibi örneklenebilir.²

Her ne kadar örgütlü suçlara yönelik düzenleme ile korunan hukuki yarar kamu huzuru ve güvenliği olsa da değinilmesi gereken bir diğer husus, devletin bağımsızlık ve bölünmezliğine karşı doğrudan işlenebilecek suçlardır. 765 Sayılı mülga TCK'nın 168. Maddesinde "silahlı çete" hükmüne yer verilmiş, ancak bu hükmün yeterli olmadığı görülmüş ve 1991 yılında 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu yürürlüğe girmiştir.³ TCK'ya göre özel nitelikte olan bu kanun, terör kavramını açıklamış, terör örgütü yönetici ve üyelerine özgü yaptırımlara yer vermiştir. Bu yasa yeni Türk Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu ile de etkinliğini korumuştur. Çalışmamızda öncelikle Türk Ceza Kanunu'nun 220. Maddesinde yer verilen "suç işlemek amacıyla örgüt kurma" suçu açıklanacak, bu madde perspektifinden yine aynı kanunun 314. Maddesinde yer alan "silahlı örgüt" ve 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu'ndaki terör örgütü kavramı Yargıtay kararlarıyla birlikte yorumlanmaya çalışılacaktır.

I) SUÇ İŞLEMENİN AMACIYLA ÖRGÜT KURMA

a) Örgütlü Suçluluk

Örgüt, belli ölçüde ast-üst ilişkisinin ve devamlılığın olduğu, somut bir birleşme olarak tanımlanmaktadır.⁴ Genel olarak bakıldığında ise, birden fazla

¹ **Tozman**, Önder, Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, Ankara, 2017, s.55-56.

² **Tozman**, s.59.

³ 3713 Sayılı Kanun'un genel gerekçesinde "Terörizm, her zaman devlet ve hükümetlerin gündeminde olması gereken, her an acil ve kısa sürede alınması gerekli tedbirleri kapsayan bir konudur. Çünkü terörizm zaman ve sınır tanımadan gelişmesine uygun zeminleri değerlendirerek hareket sahnesine çıkmaktadır. Bu da terörizme karşı her dönemde etkili, akılcı ve kararlı bir mücadele programı ve araçlarının ön planda ve hazır bulundurulmasını zorunlu kılmaktadır." İfadeleriyle terörle mücadelede yeni bir mücadele programına ihtiyaç duyulduğu vurgulanmıştır.

⁴ **Bozlak**, Ayhan, "Çıkar Amaçlı Organize Suçlarla Mücadeleye İlişkin Temel Hukuki Düzenlemeler ve Başlıca İlkeler", Polis Bilimleri Dergisi. Cilt XI, Sayı: 3, 2009, s.63-64.

kişinin sürekli, kamu düzenini bozan ortak amaca yönelik fiilleri işlemek için oluşturduğu örgüt faaliyeti çerçevesindeki suçları ifade eden⁵ ve daha geniş bir anlama sahip olan organize suç kavramının aksine, örgütlü suçluluk, belli birtakım suçların ortak bir bilinç ve iş birliği içinde gerçekleştirilmesidir.⁶ Bazı yazarlara göre örgütlü suçluluk, suç işlemek amacıyla örgütlenmeyi de kapsamaktadır.⁷ Ülkemizin de imzaladığı 2000 tarihli ‘Sınırışan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’ne göre "örgütlü suç grubu" doğrudan veya dolaylı olarak mali veya diğer bir maddi çıkar elde etmek amacıyla belli bir süreden beri var olan ve bu Sözleşmede belirtilen bir veya daha fazla ağır suç veya yasadışı eylemi gerçekleştirmek amacıyla birlikte hareket eden, üç veya daha fazla kişiden oluşan yapılanmış bir grup anlamına gelir. Yargıtay da bir kararında örgütü tanımlarken şu cümlelere yer vermiştir: “...Soyut bir birleşmeden ziyade bünyesinde organik ve hiyerarşik yapı ve dolayısıyla alt üst ilişkisi, emir komuta zincirinin hakim olduğu bir yapılanma olup, bu ilişki nedeniyle mensupları üzerinde hakimiyet kuran güç kaynağı niteliğini kazanmaktadır. Altlık üstlük ilişkisi, emir ve talimat yetkisini içerir basit de olsa hiyerarşinin mevcudiyeti ve belirsiz sayıda suçlar işlemek için bir araya gelmenin devamlılığını gösteren dış emarelerin varlığı ve amaçlanan suçlar için örgütsel yapı, üye, araç gereç bakımından elverişli olması gereklidir. Örgütün amaçlarına ulaşmak bakımından bu niteliklere sahip olup olmadığı somut olaya göre belirlenmelidir.”⁸ Tüm bu açıklamalar bağlamında, örgütlü suçluluğun maddi ceza hukuku ile ilişkili bir kavram olduğunu ifade etmek yerinde olacaktır.

Bireysel suçlar bakımından uygulama alanı bulamayan bazı soruşturma ve delil toplama yöntemlerinin, suçun örgütlü suçluluk çerçevesinde işlenmiş olması halinde rahatlıkla uygulama alanı bulabileceği göz önüne alındığında, örgütlü suçluluğun ceza muhakemesiyle de bağlantılı olduğunu söylemek mümkündür.⁹

⁵ **Özek**, Çetin "Organize Suç", Nurullah Kunter'e Armağan, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları. İstanbul, 1998, s.195

⁶ **Evik**, Vesile Sonay, Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu, İstanbul, 2004, s.6.

⁷ **Yenidünya**, A. Caner - **İçer**, Zafer, *Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu*, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan Özel Sayısı, İstanbul, 2013, Cilt:19, Sayı:2, s. 799 vd. ; **Yaşar**, Osman – **Gökcan**, Hasan Tahsin - **Artuç**, Mustafa, Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, Cilt:5 (Madde 205-256), Ankara 2010, s.6229.

⁸ Yargıtay 16. Ceza Dairesi, T: 21.04.2016, E:2015/4672, K:2016/2330.

⁹ **Özgenç**, İzzet, Suç Örgütleri, Ankara, 2017, s.11.

Ayrıca örgüt mensubu suçlunun mahkum olduğu cezanın infazı diğer suçlulara göre daha ağır şartlar öngörülmesi de, infaz hukukuyla da ilişkili olduğunu göstermektedir.

b) Korunan Hukuki Değer

TCK'nın 220. maddesi, birden fazla suçu işlemek amacıyla bir araya gelen kişilerin cezalandırılması amacıyla düzenlenmiştir. Bir görüşe göre, suç işlemek amacıyla kişilerin örgütsel bir yapılanma içerisine girmeleri, aslında işlenmesi amaçlanan suçların bir hazırlığıdır.¹⁰ Ancak, kişilerin örgütsel mahiyetteki birliktelikleri, henüz amaçlanan suçlar işlenmemiş olsa bile, toplumsal barışı tehlikeye attığı gibi, suç işlenmesinin önlenmesiyle yükümlü kamu otoritesini de zedeleyici bir niteliktedir. Bu anlamda suçla korunan hukuki değer, kamu güvenliği ve kamu barışı olduğu ifade edilmelidir.¹¹

Yapısı gereği çok failli suçlar kategorisinde, birden fazla failin suçla korunan aynı hukuksal yarara yöneldiği birleşme suçları kapsamında Türk Ceza Hukuku'nda üç farklı suç örgütü tipinin varlığından söz edilebilir¹²:

a-Genel suç örgütü

b-Belli Suçları İşlemek Amacıyla örgütlenme: Silahlı Örgüt

c-Siyasi Amaçlı Örgütlenme: Terör örgütü

c) Maddi Unsurları

1. Örgüt Kurmak

Örgüt kurmak, var olmayan bir örgütün oluşturulması ve meydana getirilmesidir.¹³ Kurucunun veya kurucuların, örgütün oluşturulması için gerekli ve

¹⁰ **Yenidünya-İçer**, s.799.

¹¹ **Öztürk**, Bahri – **Erdem**, Mustafa Ruhan, Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, 10. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008, s.316-317; **Yenidünya-İçer**, s.799; **Evik**, Vesile Sonay, "Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi-Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, 2013, İstanbul, Cilt:19, Sayı:2, s. 670.

¹² **Ersan**, Aykut, "Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası Yayınları, 2013, Cilt: 71, Sayı 1, s 383.

¹³ **Yenidünya-İçer**, s.800 vd.

belirleyici birtakım davranışlarda bulunması gerekmektedir. Örgütün yönetici kadrosunu tayin etmek, örgütün merkezini ve amblemini belirlemek, suç organizasyonunu oluşturmak, amaç suçları belirlemek ve bu suçları işlemek için gerekli araçları temin etmek gibi fiiller bu davranışlara örnek olarak gösterilebilir.

TCK'nın 220. maddesine göre, kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranların cezalandırılacağı belirlenmiştir. Bu noktada kanun koyucunun suçun oluşumu açısından yalnızca örgütün kurulmasını, yani fiili birleşmeyi yeterli gördüğünü ifade etmemiz mümkündür. Kuruluşun herhangi bir şekli yoktur, zımnî ya da açık bir şekilde örgüt kurulmuş olabilir.

Suç örgütü, örgütün yapısı, üye sayısı, işlemeyi amaçladığı suç bakımından elverişli araçlara sahip olması gibi objektif şartlar arandığından somut tehlike suçu olarak düzenlenmiştir.¹⁴ Nitekim kanun koyucu da madde gerekçesinde bu hususu açıkça belirtmiştir.¹⁵

Hukuka uygun şekilde kurulmuş olan veya hukuka uygun amaçlar çerçevesinde faaliyet gösteren kuruluşlar veya oluşumlar bünyesinde işlenmiş münferit suçları "suç örgütü" saymak mümkün değildir. Bir kısım kişilerin suç işlemek için bir araya gelmeleri her zaman için organize suçluluğun varlığını göstermeyebilir. Bu bakımdan dikkat edilecek husus, örgütün kanunda sayılan unsurları barındırıp barındırmamasıdır.¹⁶ Yargıtay da bir kararında bu hususa yer vermiştir: "*Bir suç örgütü, baştan itibaren suç işlemek üzere kurulmuş illegal bir yapı olabileceği gibi, legal olarak faaliyet göstermekte olan bir sivil toplum örgütünün sonradan bir suç örgütüne, hatta terör örgütüne dönüşmesi de mümkündür. Bu kapsamda... örgütün kurucusu, yöneticileri ya da üyeleri;*

¹⁴ **Gören**, Sami, En Son Değişikliklerle Açıklamalı-İçtihatlı 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu, Ankara, 2012, s. 1216. **Evik**, "*Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu*", s.669. **Ersan**, s. 385. **Yenidünya-İçer**, s.800.

¹⁵ Gerekçede şu ifadeler yer almaktadır: "*Suç işlemek için örgüt kurulması bir somut tehlike suçudur. Her ne kadar en az iki kişinin belli amaç etrafında suç işlemek üzere devamlı surette fiilen birleşmesi suretiyle örgüt meydana gelebilirse de; kurulan örgüt, güdülen amaç bakımından somut bir tehlike oluşturmayabilir. Bu nedenle, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından, amaçlanan suçları işlemeye elverişli olması aranmalıdır. Bu bakımdan, örneğin sadece üç kişinin bir araya gelmesi, devletin ülke bütünlüğünü bozmaya yönelik suçları işleme açısından somut bir tehlike taşımayabilir; buna karşılık, ekonomik çıkar sağlamaya yönelik suçlar açısından elverişli olabilir.*"

¹⁶ **Gökpinar**, Mahmut, "*Sosyal ve Kriminal Boyutlarıyla Organize Suç*" Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Ankara, 2005, Sayı:60, s.219.

kuruluş tarihinden veya meşru amaçlarla kurulup daha sonra suç örgütüne dönüştüğü andan itibaren ceza hukuku bakımından sorumlu olacaklardır."¹⁷

i. Elverişlilik Unsuru

Bir örgütün amaç suçları işlemeye elverişli olup olmadığı hususunu değerlendirebilmek için bahse konu örgütün işlemeyi amaçladığı suçların bilinmesi gerekir.¹⁸ Basit suçları işlemeye elverişli hale getiren unsurlar, ağır suçları elverişli hale getirmeye yetmeyebilir. Örgüt mensuplarının, işlemeyi amaçladıkları suçların daha hafif suçlar olmasına rağmen, ağır suçlar olarak gösterip, örgütlerinin bu ağır suçları işlemek için gerekli elverişliliği sağlayamadığı kanısını uyandırmaları mümkündür.¹⁹ Yargıtay da bir kararında suç teşkil eden her fiilin amaç suçu oluşturmak için yeterli-elverişli olmayacağını vurgulamıştır.²⁰ Bu noktada, önleme dinlemesi sonucu elde edilen delillerin bu suçun ispatında kullanılmaya elverişli olmayacağını belirtmekte de yarar vardır.²¹ Örgütün birden fazla ve çeşitli ağırlıktaki suçları amaç suç olarak tayin etmeleri durumunda, örgütün elverişliliği, en basit amaç suça göre tayin edilecektir ve bu durum dahi cezalandırılma için yeterli olacaktır.²²

ii. Hiyerarşik Yapı

Suç işlemek amacıyla kurulan örgütün sahip olması gereken unsurlardan biri de hiyerarşik yapının olmasıdır. Bu doğrultuda, Kanun'un 220. maddesinin 7. fıkrasında "*örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte*

¹⁷ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, T:26.09.2017, E:2017/16-956, K:2017/370.

¹⁸ **Donay**, Süheyl, Türk Ceza Kanunu Şerhi, İstanbul, 2007, s. 317.

¹⁹ **Dursun**, İsmail, Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2009, s. 21.

²⁰ Yargıtay 16.Ceza Dairesi, T:05.07.2019, E:2019/ 521, K: 2019 / 4769 kararında "...suç teşkil eden her fiilin de amaç suçu oluşturmak için yeterli/elverişli olmadığı açıktır. Fiilin bu niteliği taşıyıp taşımadığı ise her olayın özelliğine göre; fiilin niteliği, işleniş biçimi, işlenme zamanı, toplumda meydana getirdiği etki, ortaya çıkan zarar ve tehlikenin ağırlığı, örgütün amacı, faaliyet alanı, ülke genelindeki organik bütünlüğü gibi ölçütler değerlendirilerek takdir edilecektir. Toplumda kaos ve tedirginlik oluşturacak, devlet otoritesine olan güveni sarsacak, kamu düzenini, toplum barışını bozarak devletin anayasal düzeni bakımından somut tehlike meydana getirecek yoğunluk ve ciddiyetteki eylemlerin amaç suç yönünden elverişli olduğu kabul edilmektedir. Güdülen amacın gereği olarak bu eylemlerin belli bir kişi ya da kitleye tevcih edilmesi gerekmez. Amaç tedhiş ortamı oluşturmak olduğuna göre hedefin muayyen veya gayrimuayyen olmasının da bir önemi yoktur..."

²¹ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, T: 17.5.2011 E:2011/93 K:2011/95.

²² **Dursun**, s. 21.

örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişiler” demek suretiyle örgütte hiyerarşik bir yapının var olması gerektiği dile getirilmiştir. Yine aynı maddenin gerekçesinde hiyerarşiden “örgüt, soyut bir birleşme değildir, bünyesinde hiyerarşik bir ilişki hâkimdir. Bu hiyerarşik ilişki, bazı örgüt yapılanmalarında gevşek bir nitelik taşıyabilir. Bu ilişki dolayısıyla örgüt, mensupları üzerinde hâkimiyet tesis eden bir güç kaynağı niteliğini kazanmaktadır” cümleleriyle söz edilmiştir.

Yargıtay bir kararında “...belli bir organizasyon dahilinde ve gizlilik içerisinde hareket ederek diğer şahıslarla irtibata geçip onların örgütün kırsal kadrolarına katılmalarına yönelik faaliyette bulunan ve kod adı kullandığı anlaşılan sanığın eyleminin, hiyerarşik yapısına dahil olmak suretiyle örgüte üye olma suçunu oluşturacağı, hukuki durumunun buna göre takdir ve tayini gerektiği...” ifadeleriyle örgüte üyelik unsurlarını sayarken organizasyon unsuruna yer vermiştir.²³

Kurulmuş bir örgütten bahsedebilmek için, üyeler arasında soyut bir birleşme olması yeterli değildir, gevşek düzeyde bile olsa hiyerarşik bir ilişkinin bulunması gerekir. Yatay ilişkiler bir örgütün varlığı sonucunu vermez. Keza kişiler arasındaki akrabalık ilişkisi, iş yerindeki olağan çalışma konumlarından kaynaklanan ilişkiler, örgüt suçundaki hiyerarşik yapılanma olarak görülmemelidir.²⁴

Yargıtay, bir örgütün var olup olmadığı hususunu incelerken, faillerin aralarında önceden anlaşılıp işbölümü ve hiyerarşik bir yapı içerisinde süreklilik gösterecek şekilde planlı bir ortaklık ve paylaşım anlayışıyla belirlenmemiş sayıdaki suçları işlemek amacı etrafında birleşip-birleşmediklerini, başka bir deyişle suç işlemek için teşekkül oluşturup oluşturmadıklarının tartışılması gerektiğini ifade etmektedir.²⁵ Ayrıca kişinin örgüt üyeliğinden cezalandırılmasının-

²³ Yargıtay 16. Ceza Dairesi, T:11.04.2017, E:2017/130, K:2017/3946.

²⁴ **Yenidünya-İçer**, s. 802.

²⁵ Yargıtay 8. Ceza Dairesi T:10.07.2000 E:2000/10810, K:2000/13581.

Yargıtay 6. Ceza Dairesi T:19.04.2017, E:2017/903 K:2017/928 sayılı benzer bir kararında: “Suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olmak suçundan hakkında hükümlülük kararı verilen sanıklar ... ile ...’ın, devamlılık içeren kanunun suç saydığı fiilleri işlemek (suç işleme programı altında) amacı ile bir araya gelip aralarında sıkı veya gevşek hiyerarşik bir bağın bulunduğuna, hiyerarşik yapılanmayı gösteren emir komuta zinciri ile altlık üstlük ilişkisinin varlığına ve adı geçen sanıkların faaliyetleri ile örgütün doğmasına veya üst pozisyonda kolektif faaliyeti kısmen veya tamamen düzenleyip koordine ettiklerine ilişkin kesin, inandırıcı kanıtlar karar yerinde açıklanıp tartışılmadan, genel, soyut ve geçişli ifadelerle yer verilmek

da da hiyerarşik yapıdaki konumunun tespit edilmesi gerektiği de vurgulanmıştır.²⁶

iii. Süreklilik Unsuru

Suçların örgüt kapsamında işlendiğinin tespiti için belirleyici kıstaslarından biri, birleşmenin geçici olmayan ve sürekli bir yapılanma sergilemesidir.²⁷ Zira suçun yapısı irdelendiğinde, kişiler sayısı belirsiz suçu işleme amacıyla birleşmektedirler. Bu bağlamda suç, kesintisiz (mütemadi) bir suçtur.²⁸ Amaç suçları işlemek üzere bir araya gelen örgüt üyeleri, bu suçları işlemeyi belirli olmayan bir süreye yaymış olmaları gerekmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, sürekliliğin işlenecek suçlar bakımından değil, örgütün bizatihi kendi yapılanması bakımından aranması gerektiğidir.²⁹

Kişilerin belirli bir suçu işlemek için bir araya gelmesi durumunda örgüt ilişkisinden ziyade iştirak ilişkisinden bahsetmek mümkündür.³⁰ Yargıtay da

suretiyle sanıklar hakkında 220/2-3. maddeleri uyarınca yazılı şekilde hüküm kurulması, bozmayı gerektirmiş..." şeklinde hüküm kurmuştur.

²⁶ Yargıtay 16. Ceza Dairesi, T:21.04.2016, E:2015/4672, K:2016/2330 kararında "...örgüt hiyerarşisinde konumları somut olarak ortaya konulmadığı gibi, kabul edilen şekliyle departman/hücreler arasındaki köprü elemanları ve irtibatın ne suretle sağlandığının da ortaya konulmadığı; örgüt hiyerarşisinin ve köprü elemanların ortaya konulmamasının henüz örgüt hiyerarşisinde yer alan kişiler ile köprü elemanlarının belirlenememiş olması gerekçesi ile açıklanamayacağı..." şeklinde hüküm kurularak örgüt içi hiyerarşi tespitinin önemi vurgulanmıştır.

²⁷ TCK m. 220 gerekçesi: "...örgütün varlığı için suç işlemek amacı etrafındaki fiili birleşme yeterlidir. Örgüt, niteliği itibarıyla, devamlılık arz eder. Bu itibarla, kişilerin belli bir suçu işlemek için bir araya gelmesi halinde, örgüt değil, iştirak ilişkisi mevcuttur. İştirak ilişkisinden bahsedebilmek için, su; ortakları nezdinde suçun konu veya mağdur bakımından somutlaştırılmas gerekir. Buna karşılık, Örgüt yapılanmasında, işlenmesi amaçlanan suçların konu veya mağdur itibarıyla somutlaştırılması zorunlu değildir."

²⁸ **Kavlak**, Cihan, Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, Ankara, 2013, s. 346; **Hafızoğulları**, Zeki - **Özen**, Muharrem, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 5. Baskı, Ankara, 2012, s. 215.

²⁹ **Kavlak**, s. 369.

³⁰ **Şen**, Ersan - **Eryıldız**, H. Sefa, Suç Örgütü, Ankara, 2018, s.60.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, T:14.02.2012 E:2011/10-212, K: 2012/42 Kararında "...Sanıkların suç işleme amacıyla kurulmuş örgüt faaliyeti çerçevesinde uyuşturucu madde ticareti suçu yönünden elverişli sayısal çoğunluk, araç ve gerece sahip bulunduğu saptanmış ise de; her olayda yakalanan sanıkların farklı olması, B.T. dışındaki sanıkların yakalandıkları olay dışındaki diğer olaylarla bağlantılarının belirlenememesi, bir kısım sanıklar arasında hiyerarşik bir bağ olduğu ve suç işleme iradelerinin devamlılık arz ettiği hususlarının kuşku-kalı kalması karşısında; şüphenin sanık lehine yorumlanmasını gerektiren evrensel hukuk ilkesi de göz önüne alındığında, sanıkların üzerlerine atılı suç işlemek için örgüt kurma, yönet-

bir kararında suç örgütünün amacının bir suç programını gerçekleştirmek, yani belirsiz sayıda suç işlemek olduğunu ifade etmiştir.³¹

Evik'e göre örgütün bütün mensuplarının, suçları işlemek için irade birliğinde olmaları gerekir. Örgütün varlığını ve işlevini gerçekleştirmesi açısından zorunlu olan suç faaliyetlerinin yapılması için sürekli bir örgütsel bağ, bir anlaşma, bir birliktelik söz konusudur.³² Yargıtay da bir kararında devamlılık unsuruna ilişkin şu hususları belirtmiştir: "TCK'nın 220. maddesinde tanımlanan "örgütün" varlığının kabul edilebilmesi için hiyerarşik ilişki içinde olan en az üç kişiden teşekkül etmesi, örgütün yapısının sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaçlanan belirsiz sayıda suçları işlemeye elverişli bulunması, suç işlemek amacı etrafında fiili bir birleşme ile işbirliği, eylemli paylaşım anlayışı içinde hareket etmesi ve bu amaçlar doğrultusunda faaliyette bulunup, "devamlılık" göstermesi gerekir.

Örgüt niteliği itibarıyla devamlılığı gerektirdiğinden, kişilerin belli bir suçu işlemek veya bir suç işlemek amacı için bir araya gelmesi halinde, örgütten değil iştirak iradesinden söz edilebilecektir. Ancak, amaçlanan suçları işlemeye kolaylık sağladığı için işlenmesi amaçlanan suçlar açısından hazırlık hareketi niteliğinde olan örgütün varlığı için, amaç suçları işleme zorunluluğu olmadığı da dikkate alındığında, devamlılığın belirlenmesi noktasında yalnız amaç suçların sürekli bir şekilde işlenmesi değil, öncelikli olarak, amaç suçları sürekli biçimde işleme kararlılığının mevcut olup olmadığının araştırılması zorunludur."³³

Benzer nitelikteki bir kararda da şu ifadeler yer almaktadır: "...Oluş ve dosya kapsamına göre, silahlı terör örgütünün amaçları doğrultusunda yayın yapan internet sitelerinin eylem çağrısı üzerine yapılan yasadışı gösteriye katılarak polise taş ve molotof ile saldıran sanığın eyleminin örgüt üyeliğinden mahkumiyetini gerektirecek şekilde süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk göstermesi karşısında eylemin silahlı terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt

me, örgüte üye olma ve yardım etme suçlarından cezalandırılmalarını gerektirir her türlü kuşkudan uzak, kesin ve yeterli delil bulunmadığının ve yüklenen suçların sabit olmadığının kabulünde zorunluluk bulunmaktadır" denilmek suretiyle, örgütün varlığı için gerekli şartlardan biri olarak süreklilik unsuru vurgulanmıştır.

³¹ Yargıtay 6.Ceza Dairesi, T:16.06.2016, E:2013/ 5246, K:2016 / 5163.

³² Evik, "Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu", s. 680.

³³ Yargıtay 18.Ceza Dairesi, T:15.02.2017, E:2015/ 31219, K:2017 / 1740.

adına suç işleme suçu kapsamında kalacağı düşünülmeden suç vasfında yanılığa düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması, bozmayı gerektirmiştir... ”³⁴

Sonuç olarak TCK'nın 220. maddesine göre örgütü; sürekliliğe sahip, kendisini oluşturanlar arasında planlı ortaklık, iş bölümü ve dayanışma bulunan, başında bir lider olan ve en az üç kişiden oluşan suç işlemek için kurulmuş ve devamlılığa sahip bir yapılanma olarak ifade etmemiz mümkündür.³⁵

2. Örgüt Yönetmek

TCK m. 220/1, yapısı itibarıyla seçimlik hareketli bir suçtur. Cezalandırılma için kişinin örgütü kurması veya yönetmesi aranır. Örgütü yönetmek, örgüt içindeki hiyerarşik yapılanmada üst sıralarda bulunup, karar almak, uygulamak, organizasyon ve koordinasyonu sağlamak, gerektiği zamanlarda örgüt adına inisiyatif almak, emir vermek, yönlendirmek ve idare etmek şeklinde algılanmalıdır.³⁶ Bir kimsenin yönetici olup olmadığı, somut olayda hiyerarşik yapı

³⁴ Yargıtay 16. Ceza Dairesi, T:12.04.2018, E:2018/30, K:2018/1176 Benzer nitelikte bkz. Yargıtay 8. Ceza Dairesi, T:09.11.2010, E:2008/15381, K:2010/2917

Yargıtay 16. Ceza Dairesi, T:27.03.2018, E:2017/3407, K:2018/1288 kararında : “İş bölümüne vurgu yapan bir Yargıtay kararında: “...sanık ...'ın yönetiminde hiyerarşik bir ilişki içinde bulunan sanıklar arasında işbölümü olduğu, suç işleme iradelerinde devamlılık bulunduğu ve amaçlanan suçun işlenmesine elverişli araç ve gereçlere sahip oldukları anlaşıldığından; sanık ...'ın "Suç işlemek amacıyla örgüt kurma"; sanıklar ..., ... ve ...'in "Suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgüte üye olma" suçunu işlediklerinin sabit olduğu...” ifadelerine yer verilmiştir.

Bu konuda dikkate değer bir başka kararda ise: “...Sanıkların sahte kimlik ile oto kiralama adı altında açtıkları işyeri aracılığı ile araçlarını kiraladıkları müşterilere ait sahte nüfus cüzdanları çıkartıp bu araçların noterden satışlarını yaparak, dolandırıcılık ve sahtecilik suçlarını işleyip haksız ekonomik çıkar sağlamak amacıyla sanık I.L. liderliğinde bir araya gelen ve yakalanmaları ile eylemleri son bulan sanıkların, araçların müşterilerden kiralanması, sahte nüfus cüzdanlarının çıkartılması ve araçların noterden satımı noktasında tam bir işbirliği, eylemli paylaşım anlayışı içinde hareket edip, amaçları doğrultusunda süreklilik gösterir biçimde faaliyette buldukları, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olduğu anlaşılmakla...” ifadeleri yer almaktadır. (Yargıtay 8.Ceza Dairesi, T:05.04.2010, E:2009/17318, K:2010/5231)

³⁵ **Dursun**, s. 124 vd.

³⁶ **Evik**, “Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu”, s. 684; **Kavlak**, s 383. Yargıtay örgüt yöneticiliği konusuna bir kararında şöyle yer vermiştir: “Örgüt yönetmek; örgütün amaçları doğrultusunda örgütü idare etmeyi, emir ve direktif vermeyi, örgüt içinde inisiyatif ve karar verme gücüne sahip olmayı gerektirir. Örgütün varlığının, etkinliğinin ve gelişiminin sağlanması, hedeflerinin belirlenmesi, program ve stratejilerinin saptanmasını ifade eder. Ancak örgütün faaliyetleri çerçevesinde sadece belirli bir suçun işlenmesini organize edenler bu suçun işlenmesini planlayıp, yönetenler örgüt yöneticisi olarak kabul edilemez.” (Yargıtay 16.Ceza Dairesi, T:18.07.2017, E:2016/ 7162, K:2017 / 4786)

içinde aldığı görevlere ve konumuna, diğer örgüt üyeleri üzerindeki etkisine göre belirlenir.³⁷ Kurulmamış bir örgütü yönetmeden söz edilemeyeceği gibi, örgütü kuran kişi örgütün yöneticisi olmayabilir. Ayrıca kurucu ve yönetici sıfatının aynı kişide birleşmesi de mümkündür.³⁸ Yukarıda da bahsedildiği üzere suç yapısı itibarıyla seçimlik hareketli olduğu için kişinin kurucu, yönetici yahut hem kurucu hem yönetici olması önemli değildir.

Fail, hiyerarşik olarak örgüt üyeleri üzerinde bulunuyor, geniş bir alanda iş bölümü yapıyor, örgüt üyeleri üzerinde sevk ve idarede bulunabiliyor, örgütsel faaliyetlerin organizasyonunda, icrasında, harekete geçiren, engelleyen veya durduran olarak rol üstlenebiliyor, bu faaliyetleri denetleyebiliyor ise yönetici olarak kabul edilebilecektir.

Örgüt yöneticiliği hakkında değinilmesi gereken bir husus da TCK'nın 220/5. maddesidir. Hükme göre örgüt yöneticileri, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak cezalandırılır. Bu hüküm bazı yazarlar tarafından haklı olarak 'cezaların şahsiliği' ilkesine aykırı bulunmuş ve aşırı sınırlayıcı bulunmuştur.³⁹ Tulay da düzenlemede dolaylı faillik kuramının hiçbir şart belirtilmeksizin kabul edilmiş olmasını, böylece örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen eylemlerde örgüt liderini somut olayın özelliklerinden bağımsız şekilde fail olarak kabul etmesini eleştirmiştir.⁴⁰

3. Örgüte Üye Olmak

TCK m. 220/2'ye göre, suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüte üye olanlar da cezalandırılır. Örgüte üye olmak, genel anlamıyla var olan bir örgüte fiilen katılmak, örgütün hiyerarşik yapısında yer almaktır.⁴¹ Örgütlü suçluluğun süreklilik unsuru göz önüne alındığında, örgüt üyeliğinden bahsedebilmek için kişinin örgüt içinde yer almaya dönük iradesinin de süreklilik göstermesi gere-

³⁷ "... faillerin örgütteki konumlarına göre, yönetici veya üye olarak nitelendirilerek örgütü sevk ve idare eden failin yönetici, örgütün amaçları doğrultusunda hiyerarşik yapısına dahil olan failin ise doğrudan örgüt üyesi olarak kabul edileceği nazara alındığında..." (Yargıtay 18. Ceza Dairesi, T:09.04.2015, E:2015/4, K:2015/108)

³⁸ **Yenidünya-İçer**, s.806.

³⁹ **Şen-Eryıldız**, s.162. **Yenidünya-İçer**, s.808.

⁴⁰ **Tulay**, Muhammed Emre, "Suç Örgütü Liderinin Cezai Sorumluluğuna İlişkin Hukuki Analiz ve Öneriler (TCK m. 220/5)", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Ankara, 2019, Sayı:38, s.99-100.

⁴¹ **Yenidünya-İçer**, s.807.

kir. Süreklilik unsuru örgüt üyeliğinin tespitinde belirleyici nitelikte olup, bu nedenle örgüte belli süreliğine üye olmanın mümkün olmayacağını belirtmekte yarar vardır. Ayrıca bu iradenin karşılıklı olması gerekir. Diğer bir deyimle salt örgüt üyesinin örgüte katılım iradesi göstermesi yeterli olmayacaktır. Örgütün hiyerarşik yapısı içinde yer alan diğer fertlerinin, yani örgüt kurucu veya yöneticilerinin de o kişinin örgüte katılımına dönük açık ya da örtülü bir iradesi bulunmalıdır.⁴²

Örgütün amaçlarını bilerek ve bu amaçları özümsemiş bir şekilde örgüt faaliyetlerine maddi veya manevi katkı sağlayan ve bu yolda kendi iradesini örgütün üstün iradesine teslim eden kişi örgüt üyesi sayılmalıdır.⁴³ Yargıtay örgüt üyesini şu şekilde tanımlamıştır: “...örgüt amacını benimseyen, örgütün hiyerarşik yapısına dahil olan ve bu suretle verilecek görevleri yerine getirmeye hazır olmak üzere kendi iradesini örgüt iradesine terk eden kişidir. Örgüt üyeliği, örgüte katılmayı, bağlanmayı, örgüte hakim olan hiyerarşik gücün emrine girmeyi ifade etmektedir. Örgüt üyesi örgütle organik bağ kurup faaliyetlerine katılmalıdır. Organik bağ, canlı, geçişken, etkin, faili emir ve talimat almaya açık tutan ve hiyerarşik konumunu tespit eden bağ olup, üyeliğin en önemli unsurudur. Örgüte yardımda veya örgüt adına suç islemede de, örgüt yöneticileri veya diğer mensuplarının emir ya da talimatları vardır. Ancak örgüt üyeliğini belirlemede ayırt edici fark, örgüt üyesinin örgüt hiyerarşisi dahilinde verilen her türlü emir ve talimatı sorgulamaksızın tamamen teslimiyet duygusuyla yerine getirmeye hazır olması ve öylece ifa etmesidir...” Aynı kararda şu ifadeler de yer verilmiştir: “..Örgüt üyesinin bu suçtan cezalandırılması için örgüt faaliyeti kapsamında ve amacı doğrultusunda bir suç işlemesi gerekmez ise de, örgütün varlığına veya güçlendirilmesine nedensel bir bağ taşıyan maddi ya da manevi somut bir katkısının bulunması gerekir. Üyelik mütemadi bir suç olması nedeniyle de eylemlerde bir süre devam eden yoğunluk aranır...”⁴⁴

Tüm bu açıklamalar ışığında örgüte üyelikten bahsedebilmek için, kişinin hiyerarşik yapıda yer alması ve örgütün amaçlarını gerçekleştirme iradesinin olması gerekmektedir, bu iradenin süreklilik arz etmesi de gerekir.

Ayrıca Yargıtay yukarıda bahsedilen kararında “...TMK ve TCK kapsa-

⁴² **Yenidünya-İçer**, s.809.

⁴³ **Evik**, “Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu”, s. 684.

⁴⁴ Yargıtay 16.Ceza Dairesi, T:24.04.2017, E:2015/3, K:2017/3.

mında, bir oluşumun örgüt niteliğinde bulunup bulunmadığının ve niteliğinin belirlenmesi hususunda özel bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Yargılama safahatında dava ya da soruşturmaya konu oluşumun nerede, ne zaman, kimler tarafından kurulduğu, ülke genelinde amaca elverişli eylem ve faaliyetlerine ilişkin bilgiler ilgili devlet kurumlarından dosyaya getirtilmek suretiyle dosyada mevcut olay ve deliller doğrultusunda yargılama makamlarınca belirlenmekte ve yargı kararının kesinleşmesi ile oluşumun suç, terör ya da silahlı terör örgütü niteliğinde bulunup bulunmadığı tespit edilmektedir...” ifadelerine yer vererek bir oluşumun suç örgütü, silahlı örgüt veya terör örgütü olarak belirlenmesinin ancak kesinleşmiş bir varlığına bağlı olduğu ifade etmiştir.⁴⁵ Dolayısıyla bir kişinin örgüt üyeliği ile suçlanıp hakkında ceza soruşturması başlatılabilmesi için öncelikle örgütün varlığının gösterilmesi gerekir. Bunun için de bahse konu örgütün varlığı kesinleşmiş bir mahkeme kararı ile ispatlanmış olmalı ya da objektif gözlemleri ikna edebilecek ölçüde, asgari yeterli şüphenin varlığını gösteren ve ‘toplumu dehşete düşürecek türden şiddet eylemlerine’ ilişkin kanıtlar ortaya konmalıdır. Daha sonra da bu terör örgütü ile suçlanan kişi arasındaki bağı gösteren somut kanıtlar gösterilmelidir.

4. Örgüte Yardım Etmek

TCK’nın 220/7. maddesinde suç örgütüne yardım suçu düzenlenmiştir. Bu hükmün uygulanabilmesi için öncelikle failin örgüte üye olmaması gerekir. Eğer fail örgütün içinde yer alıyorsa örgüt kuruculuğu, yöneticiliği veya üyeliğinden söz edilecektir. Failin eyleminin ‘suç örgütüne yardım’ kapsamında değerlendirilmesinde asıl ölçüt, gerçekleştirilen eylemin örgütün devamlılığını veya amaçlanan suçların işlenmesini destekleyen, kolaylaştıran ya da garantileyen bir nitelikte olup olmadığıdır.⁴⁶

Örgüte yardım eden kişiyle örgüt üyesi arasındaki en büyük fark bağıllık iradesidir. Örgüt üyesi örgüt ile organik bir bağ kurmakta, örgütün hiyerarşik yapısına dahil olmaktadır. Örgüte yardım eden kişinin ise örgütle böyle bir bağı yoktur.⁴⁷ Fıkra da geçen “bilerek” ibaresi, failin bu suçu ancak doğrudan kast ile işleyebileceğini ifade eder. Öyleyse fail örgütün amacını bilerek ve isteyerek yardım eylemini gerçekleştirmelidir. Ayrıca failin eyleminin süreklilik içermeye

⁴⁵ Yargıtay 16.Ceza Dairesi, T:24.04.2017, E:2015/3, K:2017/3.

⁴⁶ **Tulay**, M. Emre, “Suç Örgütüne Yardım Etme Suçunun Özel Görünümlü İştirak Olarak Kabul Edilmesi”, Dr. Dr. h.c. Silvia Tellenbach'a Armağan, Ankara, 2018, s. 676.

⁴⁷ **Tozman**, s. 324.

mesi gerekir. Destek mahiyetinde gerçekleşen eylemin sayısından ziyade süreklilik içerip içermediği irdelenmelidir. Gerçekleşen eylemle doğrudan örgüte değil de örgüt mensuplarına yardım ediliyorsa, failin cezalandırılabilmesi için yardım ettiği kişilerin suç örgütüne mensup olduklarını bilmesi gerekir.⁴⁸ Failin gerçekleştirdiği eylem sonrasında örgüt nezdinde beklenen neticeye ulaşması şart değildir ve bu suça teşebbüs mümkündür.⁴⁹ Yardımdan fiilen yararlanmak zorunlu değildir. Örgütün istifadesine sunulmuş olması ve üzerinde tasarruf imkanının bulunması suçun tamamlanması için yeterlidir.⁵⁰ Yardım eyleminin başka bir suçu oluşturması ve yardım edilen örgütün 'silahlı örgüt' olması durumunda, TCK'nın 220/6. maddesi uygulanacaktır.

5. Örgütün Propagandasını Yapmak

Yasa koyucu TCK'nın 220/8. maddesinde suç örgütünün propagandasını yapma fiilini suç olarak düzenlemiştir. Sözlükteki karşılığı "bir öğreti, düşünce veya inancı başkalarına tanıtmak, benimsetmek ve yaymak amacıyla söz, yazı vb. yollarla gerçekleştirilen çalışma, yaymaca" olarak ifade edilir.⁵¹ Maddeye göre "örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır".

İlgili hüküm 11.04.2013 tarihli 6459 Sayılı Kanun ile mevcut halini almıştır. Önceki düzenlemede "örgütün veya amacının propagandasını yapan kişi" cezalandırılmaktaydı. Bu bağlamda yapılan düzenlemenin eski haline nazaran daha olumlu olduğunu söylemek mümkündür. Mevcut düzenleme ile örgütün amacının propagandasını yapmak suç olmaktan çıkarılmış, örgütün propagandasını yapmak bazı şartlara tabi tutularak suç sayılmıştır.⁵² Buna göre propagandanın;

- Örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru

⁴⁸ Özgenç, Suç Örgütleri, s.38.

⁴⁹ Tulay, "Suç Örgütüne Yardım Etme Suçunun Özel Görünümlü İştirak Olarak Kabul Edilmesi", s.676.

⁵⁰ Yargıtay 16. Ceza Dairesi, T: 15.10.2019, E: 2019/ 1396, K: 2019 / 6105.

⁵¹ Güncel Türkçe Sözlük www.tdk.gov.tr (Erişim Tarihi:11.03.2020).

⁵² Tozman, s. 343.

göstermesi veya övmesi ya da

- Bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde

yapılması gerekir. Bu nedenle suçun olası kastla işlenmesi mümkün değildir, özel bir kastın varlığı aranır.⁵³

Anayasa Mahkemesi güncel tarihli bir kararında örgüt propagandası-ifade özgürlüğü dengesini kurarken şu ifadelerle yer vermiştir: “...İçinde şiddete başvurmayı cesaretlendirici ifadeler yer almayan ve terör suçlarının işlenmesi tehlikesine yol açmayan düşünce açıklamaları sırf terör örgütünün ideolojisi, toplumsal veya siyasal hedefleri, siyasi, ekonomik ve sosyal sorunlara ilişkin görüşlerine benzerlik gösterdiğinden bahisle terörizmin propagandası olarak kabul edilemez.

*Toplumsal ve siyasal ortama veya sosyoekonomik dengesizliklere, etnik sorunlara, ülke nüfusundaki farklılıklara, daha fazla özgürlük talebine veya ülke yönetim biçiminin eleştirisine yönelik düşüncelerin -daha önce ifade edildiği gibi devlet yetkilileri veya toplumun önemli bir bölümü için rahatsız edici olsa bile açıklanması, yayılması, aktif, sistemli ve inandırıcı bir şekilde başkalarına aşılması, telkin ve tavsiye edilmesi ifade özgürlüğünün korunması altındadır...’*⁵⁴

d) Manevi Unsur

Örgüt kurma ve yönetme suçu doğrudan kast ile işlenebilir ve bu kast suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütü kurma-yönetme kastının varlığı aranır. TCK m. 220/2 yönünden de kişinin üye olma kastı aranır. Maddenin gerekçesinde de bu husus açıkça vurgulanmıştır: “Bu suç, bir amaç suç niteliği taşımaktadır. Bu nedenle, söz konusu suç, ancak doğrudan kastla işlenebilir”. Özgenç de bu doğrultuda kanuni tanımında ‘bilerek’, ‘bildiği halde’, ‘bilmesine rağmen’ gibi ifadelerle açıkça yer verilen suçların olası kastla işlenemeyeceğini ifade etmiştir.⁵⁵

⁵³ Benzer görüşler için bkz. **Tozman**, s. 347. **Kavlak**, s. 433 vd. karşıt görüş için bkz. **Şen-Eryıldız**, s.241 vd.

⁵⁴ Sırrı Süreyya Önder Başvurusu [GK] B. No: 2018/38143 T:03.10.2019

⁵⁵ **Özgenç**, İzzet, Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi Genel Hükümler, Ankara, 2005, s.305.

Örgütlü suçlarda amaç ya da saikin yokluğu, suçun unsurunun yokluğu anlamına geleceğinden suç oluşmayacaktır.⁵⁶ Kişinin bu unsurlardaki bilgisizliği kastı ortadan kaldırır (TCK m.30/1). Örneğin meşru bir yapılanma olduğu düşüncesiyle örgüte katılan kişinin, suç işlemek amacıyla kurutmuş bir örgüte üye olma iradesinin bulunduğu söylenemez. Yargıtay da bu görüşü biraz daha derinleştirerek tüm faillerin kastının suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgüte katılmak olması gerekirken hepsinin de aynı suçları işlemek amacıyla olması gerekmeceğini ifade etmiştir.⁵⁷ Yine Yargıtay 16. Ceza Dairesi'nin güncel bir kararında da örgüt üyesi tanımlanarak, faile ilişkin manevi unsur şu şekilde açıklanmıştır: “...Örgüt üyesi, örgüt amacını benimseyen, örgütün hiyerarşik yapısına dahil olan ve bu suretle verilecek görevleri yerine getirmeye hazır olmak üzere kendi iradesini örgüt iradesine terk eden kişidir. Örgüt üyeliği, örgüte katılmayı, bağlanmayı, örgüte hâkim olan hiyerarşik gücün emrine girmeyi ifade etmektedir. Örgüt üyesi örgütle organik bağ kurup faaliyetlerine katılmalıdır. Organik bağ, canlı, geçişken, etkin, faili emir ve talimat almaya açık tutan ve hiyerarşik konumunu tespit eden bağ olup, üyeliğin en önemli unsurudur. Örgüte yardımda veya örgüt adına suç işlemede de örgüt yöneticileri veya diğer mensuplarının emir ya da talimatları vardır. Ancak örgüt üyeliğini belirlemede ayırt edici fark, örgüt üyesinin örgüt hiyerarşisi dahilinde verilen her türlü emir ve talimatı sorgulamaksızın tamamen teslimiyet duygusuyla yerine getirmeye hazır olması ve öylece ifa etmesidir. Silahlı örgüte üyelik suçunun oluşabilmesi için örgütle organik bağ kurulması ve kural olarak süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk gerektiren eylem ve faaliyetlerin bulunması aranmaktadır. Ancak niteliği, işleniş biçimi, meydana gelen zarar ve tehlikenin ağırlığı, örgütün amacı ve menfaatlerine katkısı itibariyle süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk özelliği olmasa da ancak örgüt üyeleri tarafından işlenebilen suçların faillerinin de örgüt üyesi olduğunun kabulü gerekir...”⁵⁸

Sonuç olarak, failin eylemlerinin örgüt üyesi olarak sayılmasını gerektirecek boyuta ulaşıp ulaşmadığının değerlendirilmesinde; örgütün varlığını ve amacını benimsemesi kastını açığa vuran hareketlerinin, somut olay göz önünde bulundurularak bu iradenin sürekli olup olmadığının da değerlendirilerek belir-

⁵⁶ Artuk, Mehmet Emin – Gökçen, Ahmet - Yenidünya, A. Caner, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2013, s. 359, 360; Yenidünya-İçer, s. 820.

⁵⁷ Yargıtay 16.Ceza Dairesi, T:24.04.2017, E:2015/3, K:2017/3.

⁵⁸ Yargıtay 16. Ceza Dairesi, T:20.03.2018, E:2017/4012, K:2018/755.

lenmesi, bu surette kişinin örgüte üye olduğuna herhangi bir şüpheye yer vermeyecek şekilde saptanması gerekir.

e) Hata

Suç teorisine göre hata kastı kaldıran hata ve kusurluluğu etkileyen hata olmak üzere iki türdür.⁵⁹ Konumuza ilişkin olarak TCK'nın 30. maddenin 1. fıkrasının yani kastı kaldıran, suçun maddi unsurlarında yaşanan hata konusunun daha ayrıntılı ele alınmasında fayda bulunmaktadır. İlgili hükme göre; "Fii- lin icrası sırasında suçun kanuni tanımındaki maddi unsurları bilmeyen bir kimse, kasten hareket etmiş olmaz."

Kast, suçun kanuni tanımındaki maddi unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir. Suçun maddi unsurlarında hata, TCK gerekçesinde de açıklandığı üzere, failin suçun unsurlarına ilişkin bilgisizlik, eksik ya da yanlış bilgi sahibi olması durumunu ifade eder.⁶⁰ Böyle bir hata kastın varlığına engel teşkil eder. Bu doğrultuda, kanunun izin verdiği bir örgütü kurduklarını sanan failerin kaçınılmaz bir hataya düşerek suç işlemek için örgüt kurmuş veya yönetmiş olmaları halinde hatalarından yararlanırlar.⁶¹

Yargıtay Ceza Genel Kurulu son dönemlerde dikkat çeken bir kararında da silahlı terör örgütüne üye olma yönünden hata hükümlerinin uygulanabileceğini vurgulamıştır:

"...Bir suç örgütü, baştan itibaren suç işlemek üzere kurulmuş illegal bir yapı olabileceği gibi, legal olarak faaliyet göstermekte olan bir sivil toplum örgütünün sonradan bir suç örgütüne, hatta terör örgütüne dönüşmesi de mümkündür. Bu kapsamda önceden var olan ancak hakkında karar verilmediği için kamuoyu tarafından varlığı bilinmeyen örgütün hukuki varlık kazanması mahkemeler tarafından verilecek karara bağlı ise de örgütün kurucusu, yöneticileri ya da üyeleri; kuruluş tarihinden veya meşru amaçlarla kuruluş daha sonra suç

⁵⁹ **Özgenç**, İzzet, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara, 2017, s. 457.

⁶⁰ Örneğin, kişi vestiyerden kendisinininki zannederek başkasının paltosunu alır. Benzer şekilde, kişi gece karanlığında vahşi bir hayvan zannıyla hareketli bir cisme ateş eder. Ancak, gerçekte bu hareket eden cisim bir insandır ve dolayısıyla; bu insan ölür veya yaralanır. Örnek olarak verilen bu olaylarda failin bilgisi gerçeğe uysaydı; işlediği fiil haksızlık teşkil etmeyecekti. Bu nedenle hata halinde kasten işlenmiş bir suçtan söz etmek mümkün değildir."

⁶¹ **Hafızoğulları-Kurşun**, s.39.

örgütüne dönüştüğü andan itibaren ceza hukuku bakımından sorumlu olacaklardır.

Silahlı terör örgütüne üye olma suçunun doğrudan kastla işlenebildiği gözetilerek, hukuki zeminde faaliyet gösteren ve nihai amacını gizli tutması nedeniyle açıkça bilinmeyen yapılara dahil olan örgüt mensuplarından bir kısmının, oluşumun bir terör örgütü olduğunu bilmediklerini iddia etmeleri durumunda, TCK'nın 30. maddesinin birinci fıkrasında yer alan hata hükmü uyarınca değerlendirme yapmak gerekecektir... ”⁶²

Örgüte yardım etme hususunda da, failin bu suçu ancak doğrudan kast ile işleyebileceğini ifade etmiştik. Bu doğrultuda TCK m.220/7 yönünden de hata hükümlerinin uygulama alanı bulacağı kanaatindeyiz.

f) Teşebbüs, İştirak ve İçtima

TCK m.220'ye teşebbüs konusunda doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüşe göre, suç yapısı itibariyle tehlike suçu olduğundan bu suça teşebbüs mümkün değildir.⁶³ Diğer bir görüşe göre ise örgütlenmeye ilişkin şüpheye yer vermeyecek şekilde uygun hareketlere başlanması halinde teşebbüsten söz etmek mümkündür.⁶⁴

Kanaatimizce örgütün varlığından bahsedebilmek için herhangi bir suçun işlenmiş olmasına gerek yoktur. Hiyerarşik yapının olması ve amaç suçların işlenmesi için birtakım hazırlık faaliyetlerine girişilmesi örgütün kurulduğunun tespiti için yeterlidir. Bu nedenle kanaatimizce bu suç, -örgüte yardım suçu haricinde- teşebbüse elverişli değildir.

Örgüt suçları yönünden iştirak iki yönlü olarak incelenmelidir. Eğer fail, örgütün varlığını bilerek ve hiyerarşik yapısına tabi olarak, devamlı bir şekilde örgütün eylemlerine dahil olma iradesi gösteriyorsa, burada iştiraktan değil örgüte üye olma suçundan söz edilebilecektir. İkinci olarak fail, örgütün

⁶² Yargıtay Ceza Genel Kurulu, T:26.09.2017, E:2017/16-956, K:2017/370.

⁶³ **Hafızoğulları**, Zeki - **Kurşun**, Günal, “Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Ankara, 2007, Sayı:71, s.30-32. **Yenidünya-İçer**, s.821.

⁶⁴ **Evik**, s.686. **Ersan**, s.392. Örneğin, bir örgütün kurulmasına rağmen henüz silahlanmanın gerçekleşmediği, sadece silahların sağlanmasına yönelik hareketlerin yapıldığı, ancak silahlar sağlanmadan örgütün polisler tarafından tespit edilerek faaliyetlerine son verildiği durumlarda suç teşebbüs aşamasında kalmıştır. (**Evik**, s.686-687.)

hiyerarşik yapısına dahil olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişiler yönünden TCK m. 220/7 kendisine uygulama alanı bulacaktır. Eğer kişi silahlı bir örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemişse, TCK m. 220/6 uyarınca ayrıca örgüte üye olmak suçundan da cezalandırılır.

TCK m. 220 kapsamında suçun oluşması için amaç suçların işlenmesi şartı bulunmamaktadır. Eğer örgüt çerçevesinde amaç suçlar da işlenirse TCK'nın m.220/4 hükmü gereğince hem TCK m.220'den hem de amaç suçtan muhake-me yapılmalıdır.

II) SİLAHLI ÖRGÜT

Kanun koyucu yaratacağı etki ve önemine binaen, kanunda sınırlı olarak sayılı bazı suçları işlemek amacıyla silahlı bir örgüt kurma veya kurulmuş bu örgütü yönetme ya da bu örgüte üye olma fiillerini ayrı suçlar olarak tanımlamıştır.⁶⁵ Esasen silah kullanan suç örgütleri TCK m.220/3 kapsamında değerlendirilmektedir. Ancak silahlı örgüt TCK'nın ikinci kitap dördüncü ve beşinci kısım altında yer alan suçları işlemeyi amaç edinmelidir. Bu suçlar ise "Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar" başlıklı Dördüncü Bölümde yer alan; Devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak (TCK m. 302), düşmanla işbirliği yapmak (TCK m. 303), devlete karşı savaşa tahrik (TCK m. 304), temel milli yararları karşı faaliyette bulunmak için yarar sağlama (TCK m. 305), yabancı devlet aleyhine asker toplama (TCK m. 306), askeri tesisleri tahrip ve düşman askeri hareketleri yararına anlaşma (TCK m. 307), düşman devlete maddi ve mali yardım (TCK m. 308) ile "Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar" başlıklı Beşinci Bölümde yer alan; anayasayı ihlal (TCK m. 309), cumhurbaşkanına suikast ve fiili saldırı (TCK m. 310), yasama organına karşı suç (TCK m. 311), hükümete karşı suç (TCK m. 312) ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine karşı silahlı isyan (TCK m. 313) suçlarıdır. Kanunda atıf yapılan bölümlerde yer alan suç tipleri "amaç suç" niteliğinde olup silahlı örgüt oluşturulması ise belirlenen bu amaca yönelik ve Devlete karşı "ağır ve yakın zarar tehlikesi" yaratacak nitelikte hazırlık hareketleri olması nedeniyle "araç suç" niteliğinde sayılmıştır.⁶⁶

Tüm mensuplarının silahlı olması zorunlu olmasa da, örgütün amaç suçları işlemeye elverişli düzeyde silaha sahip olması gerekir. TCK m. 314/3 uyarınca,

⁶⁵ Özgenç, Suç Örgütleri, s.43.

⁶⁶ Parlar, Ali- Hatipoğlu, Muzaffer, Türk Ceza Kanunu Yorumu, Ankara, 2007, s 2037.

suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin diğer hükümlerin, bu suç açısından da aynen uygulanacağı kabul edilmiştir. Öyleyse silahlı örgüt, suç örgütünün amaç ve araç bakımından özelini ifade etmesi nedeniyle TCK m. 220 ile TCK m.314 arasında genel-özel norm ilişkisi olduğunu ifade etmemiz mümkündür.⁶⁷

İHAM, Türkiye aleyhine hükmettiği güncel tarihli bir kararında, örgütün henüz herhangi bir silahlı eyleme karışmadığı mahkemelerce tespit edilmesine rağmen; örgütün bu amaçla bir eylem planı ya da benzeri eylemsel tedbirler benimseyip benimsemediği hususunu değerlendirmemesini eleştirdiği gibi, bu örgütün belirli amaçların ilanının haricinde herhangi bir somut hazırlık hareketine ya da şiddet eylemlerinde bulunmak için herhangi bir eylem şekline giriştiğine dair bir emare olmaması nedeniyle silahlı terör örgütünden bahsetmenin mümkün olmayacağını vurgulamıştır.⁶⁸ Aynı kararda örgütün, nihayetinde fiziki bir şiddet seviyesine işaret eden güç ve şiddet yoluyla suç işlemeyi amaçlaması gerektiği gibi, bunu manevi unsurun örgütü terörizm aşamasına getirdiği sonucunu haklı kılacak şiddet ve ağırlık derecesi de dâhil olmak üzere suçu oluşturan unsurlarla nasıl ilgili olduğunun açıkça ortaya konması gerekliliğine de işaret edilmiştir.

Eklenmesi gereken bir husus silahlı örgüte yardım suçuyla ilgilidir. İHAM İmret/Türkiye kararında, TCK m.314 kapsamında örgüt üyesi olma suçundan ceza vermek için eylemin süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk içerip içermediğinin ve belli bir hiyerarşik yapı altında olup olmadığının denetlenmesi gerektiğini, ancak bu maddenin TCK m.220/7'yle bağlantılı olarak uygulanması durumunda mahkemelerin bu kriterleri denetlemek zorunda kalmadan, bu kriterleri aşırı geniş yorumlayarak ceza verdiğini vurgulamıştır.⁶⁹

⁶⁷ Hafizoğulları-Kurşun, s.44.

⁶⁸ Parmak ve Bakır/Türkiye T:03.12.2019 B. No. 22429/07 ve 25195/07.

⁶⁹ **Molu**, Benan, İHAM'ın İmret v. Türkiye ile Bakır ve Diğerleri v. Türkiye Kararlarının Özet Çevirisi: TCK'nin 220/7 Maddesi Öngörülebilir Değil

<https://anayasagundemi.com/2018/07/13/ihamin-imret-v-turkiye-ile-bakir-ve-digerleri-v-turkiye-kararlarinin-ozet-cevirisi-tcknin-220-7-maddesi-ongorulebilir-degil/> (Erişim Tarihi: 11.03.2020) İmret/Türkiye Kararı (no. 2), B.No. 57316/10, T:10.07.2018.

III) TERÖR ÖRGÜTÜ

a) Terör Kavramı

Örgütlü suçluluğun bir konusunu oluşturan terör örgütü kavramının anlaşılması, terör ve terörizm terimlerinin yanı sıra suç örgütü ve örgütlü suçluluğun incelenmesiyle mümkün olacaktır.

Latince "*büyük korku, dehşet, panik, korku kaynağı*" anlamındaki *terrorem* ismi ile "*korkmak, irkilmek*" anlamına gelen *terrere* fiilinden kaynağını alan terör (tedhiş, terror, terreur) kelimesi, XIV. yüzyıl Fransızcası'nda *terreur* şeklinde kullanılırken İngilizce'ye *terror* olarak geçmiştir. "*Ürpermek, titremek*" manasındaki *tremble* ile *terrible* (korkunç) kelimeleri de aynı kökendir.⁷⁰ Türkçemizde ise terörün sözlükteki karşılığı "*yıldırı*" olarak ifade edilmiştir.⁷¹

Milletler Cemiyeti'nin 1934 yılında terörizmin önlenmesiyle ilgili bir antlaşma hazırlama girişiminden bu yana terör ve terörizm uluslararası hukukun gündeminde yer almaktadır. Terörizm bazı ülkelerde özel bir kanunla hüküm altına alınırken (İngiltere, Avustralya ve Kanada gibi) bazı ülkelerde ise (Almanya, Fransa, İtalya gibi) genel ceza kanununda (*codice penale, code penal*) düzenlenmektedir.⁷²

Terör, -siyasal bir kavram olması dolayısıyla- çok farklı tanımları olan bir kavramdır. Öyle ki, 1936-1981 yılları arasında 109 farklı terör tanımı yapıldığı ifade edilmektedir.⁷³ İHAM kararları incelendiğinde de terörün doğrudan bir tanımının yapılmadığı, ancak terörle mücadele edilirken Sözleşme'ye aykırılık oluşturmamak adına alınması gereken tedbirleri örneklediği görülmektedir.⁷⁴

⁷⁰ **Turinay**, Faruk, "*Ceza Hukukunda Terör Örgütü Kavramı*", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Ankara, 2015, Sayı:116, s.40 vd.

⁷¹ Güncel Türkçe Sözlük www.tdk.gov.tr (Erişim Tarihi:11.03.2020).

⁷² **Osmanoğlu**, Bilal - **Kıdıl**, Fahrettin, "*Türk Ceza Hukukunda Terör Örgütü ve Terör Suçu Kavramları Üzerine Bir İnceleme*", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:21 Durmuş Tezcan'a Armağan Özel Sayısı, 2019, s.1154-1157.

⁷³ **Denker**, M. Sami, Uluslararası Terör, Türkiye ve PKK, İstanbul, 1997, s. 4.

⁷⁴ AİHM'in terör faaliyetleri – siyasal özgürlükler ve bunların sınırlanmasına ilişkin görüşleri için bkz. Sadak ve diğerleri v. Türkiye kararı

Terör faaliyetleri ve yasak sorgu usullerine ilişkin bkz. Aksoy v. Türkiye kararı

Terör faaliyetlerini önlemek adına alınacak önlemlere ilişkin bkz. A. ve Diğerleri v. Birleşik Krallık kararı.

Terörü tanımlamaya çalışan kurumlardan birisi de İslam Konferans Örgütü'dür. İKÖ'nün tanımına göre: "*Terörizm, saik ve kastına bakılmaksızın halkı terörize etmek veya ona zarar verme tehdidinde bulunmak veya halkın yaşamları, onurları, özgürlükleri, güvenlikleri veya haklarını tehlikeye atmak veya çevreyi, bir kamu hizmetini veya kamu veya özel mülkü zarara maruz bırakma veya onları işgal etme veya onlara el koyma, veya bir ulusal kaynağı veya uluslararası hizmetleri tehlikeye atma, ya da bağımsız devletlerin istikrar, ülke bütünlüğü, siyasal birliği veya egemenliklerini tehdit etme amacıyla bir bireysel veya toplu suç planını gerçekleştirmek için işlenen her türlü şiddet eylemi ile bu tür eylem tehdidinde bulunmadır*".⁷⁵

Terör konusunu özel bir kanunla düzenleme yoluna giden kanun koyucu, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 1. maddesinde terörü tanımlamıştır. Bu tanıma göre terör, "*cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafla uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek. Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir*."

Asıl amacı siyasi olan terör örgütü bu niteliğiyle diğer örgüt türlerinden ayrılır. Her ne kadar terör örgütlerinin ekonomik çıkar sağlamak amacıyla yürüttüğü faaliyetler olsa da bunlar siyasi amacın gerçekleştirilmesi için bir araç olarak kullanılır. Bu nedenle ekonomik çıkar güden faaliyetler siyasi amaca kıyasla ikincil niteliktedir.⁷⁶ Diğer suç örgütlerinden farklı olarak terör örgütleri, finansmanını yasal kaynaklardan, hatta devletler vasıtasıyla sağlayabilmektedir.⁷⁷ Genel itibariyle örgütlü suçluluk kavramı, terör örgütlerine, silah ticareti ya da maddi çıkar amaçlı diğer faaliyetler yoluyla temel oluşturmaktadır.⁷⁸

⁷⁵ **Kaya**, İbrahim, Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk, Ankara, 2005, s.10.

⁷⁶ **Evik**, Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu, s.8.

⁷⁷ **Turinay**, s.52.

⁷⁸ **Turinay**, s.53.

b) Genel Olarak Türk Ceza Hukukunda Terör Örgütü

Terör örgütü kavramının Türk Ceza Hukukundaki konumunu tespit ederken, 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun kabulü öncesi ve sonrası iki kısımda ele almak yararlı olacaktır. Zira Terörle Mücadele Kanunu'ndan, yani 1991'den önce bu konuya ilişkin incelenecek yasal metin 765 Sayılı mülga Türk Ceza Kanunu iken, 1991'den sonraki dönemde, özel bir kanun niteliği taşıyan Terörle Mücadele Kanunu'dur.

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu yürürlüğe girdikten sonra, yeni yasaya uyum sağlaması amacıyla 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nda da bazı değişikliklere gidilmiştir. Değişikliğin gerekçesi TCK m.220'nin yürürlüğe girmesi olarak gösterilmiştir. Bu durum dahi iki hüküm arasında genel-özel norm ilişkisi olduğunu gösteren bir durumdur.⁷⁹

3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 1. maddesinden hareketle terör örgütü "*cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla her türlü suç teşkil eden eylemleri işleyecek kişi veya kişilerin mensup olduğu örgüt, terör örgütüdür.*" şeklinde tanımlanabilir.

Yargıtay da terör kavramını tanımlarken siyasi bir amacının olması, cebir ve şiddet içermesi gerektiğini ifade etmiştir.⁸⁰ Bu tanımdan yola çıkarak bir eylemin terör eylemi olarak kabul edilebilmesi için; suç teşkil eden bir eylemin varlığı, suçun işleniş biçimi (yöntem), amaç ve örgütsel birliktelik olmak üzere

⁷⁹ Turinay, s.63 vd.

⁸⁰ "...Bir faaliyetin siyasi faaliyet-örgütlenme özgürlüğü kapsamında değerlendirilebilmesi ve Anayasa ile Sözleşmenin korumasından yararlanabilmesi için gerçekleştirilmekte olduğu bağlam ile birlikte cebir ve şiddet ile ilişkisi, kullanılan yöntem ve takip edilen amacın hukuk ve demokrasi kurallarına uygun olup olmadığı ve bir terör örgütü ile amaç veya yöntem bakımından ya da yapısal bir bağlantısının bulunup bulunmadığına bakılmalı..." (Yargıtay 9. Ceza Dairesi, T:22.01.2014, E:2013/7004, K:2014/632)

dört unsurun varlığı aranmaktadır.⁸¹

c) Terörizmin Unsurları

Yukarıda belirtildiği üzere bir eylemin terör eylemi olarak kabul edilebilmesi için, eylemin ceza yasasına göre suç olarak sayılması gerekir.⁸² Terörle Mücadele Kanunu'nun 3. Maddesine göre, TCK'nın 302, 307, 309, 311, 312, 313, 314, 315 ve 320'nci maddeleri ile 310'uncu maddesinin birinci fıkrasında yazılı suçlar, terör suçlarıdır. Bu suçlar mutlak terör suçları olarak adlandırılır.⁸³ TMK m.4'te ise nisbi terör suçları sayılmıştır.⁸⁴

TMK m.3 bir terör eyleminin varlığı için "eylemin örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesini" bir koşul olarak aramamaktadır. Bu yönüyle, terör eylemi tanımının yapıldığı TMK m.1 den ayrılmaktadır.⁸⁵

Terör örgütüne mensup kişi ya da kişilerin suç fiillerini işlerken cebir ve şiddet kullanarak baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden birini kullanması gerekmektedir.⁸⁶ Buna göre terör eyleminden söz edilmesi, cebir ve şiddetin kullanılmasına ve bunun yanında seçimlik hareketlerden en az birinin varlığına da bağlıdır.⁸⁷

TMK m.1 uyarınca örgüte mensup kişilerin Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devle-

⁸¹ **Osmanoğlu-Kıdıl**, s. 1158.

⁸² **Turinay**, s.64.

⁸³ **Turinay**, s.62.

⁸⁴ Türk Ceza Kanunu'nun 79, 80, 81, 82, 84, 86, 87, 96, 106, 107, 108, 109, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 142, 148, 149, 151, 152, 170, 172, 173, 174, 185, 188, 199, 200, 202, 204, 210, 213, 214, 215, 223, 224, 243, 244, 265, 294, 300, 316, 317, 318 ve 319 uncu maddeleri ile 310 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan suçlar TMK m.1 de belirtilen amaçlar doğrultusunda suç işlemek üzere kurulmuş bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlendiği takdirde, terör suçu sayılır.

⁸⁵ **Akın**, Engin, Anayasa Mahkemesi - Yargıtay Kararları ve Uluslararası Hukuk Metinleri Çerçevesinde Terör ve Terörün Finansmanı Suçu, Ankara, 2009, s. 126.

⁸⁶ Söz konusu düzenleme Anayasa Mahkemesi'sin bir kararında suçta ve cezada kanunilik ilkesi bakımından incelenmiş ve terör tanımı kanunilik ilkesine uygun bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, T:31.03.1992, E. 1991/18, K. 1992/20 sayılı Karar, Resmî Gazete 27.01.1993-2147S Mükerrer, s. 1 vd.

⁸⁷ **Osmanoğlu-Kıdıl**, s. 1162.

tinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak saiklerinden biriyle suç işlemesi gerekmektedir.⁸⁸

Terör fiilleri ancak bir örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenebilir. Yukarıda bahsedildiği üzere TCK m.220 ile TMK'da yer verilen terör örgütü arasında genel-özel norm ilişkisi bulunmaktadır. Bu nedenle, örgütsel birlikteliğe ilişkin temel hususlar TCK m.220 ile benzer mahiyettedir. Doktrinde bu durum TMK'nın bireysel terör eylemlerini göz ardı ederek terör tanımında örgütün varlığını şart koşması eleştirilmiştir.⁸⁹

SONUÇ

TCK'nın 220. maddesi, birden fazla suçu işlemek amacıyla bir araya gelen kişilerin cezalandırılması amacıyla düzenlenmiştir. Örgüt kurmak, örgüt yöneticiliği yahut örgüt üyeliği suçundan bahsedilebilmesi için:

- Üç veya daha fazla kişinin örgüte üye olması gerekir.
- Bu üyeler suç işlemek amacıyla fiili olarak birleşmelidir.
- Örgütün işlemeyi amaçladığı suçlara ilişkin elverişli araç gereç ve üye sayısına sahip olunmalıdır.
- Üyeler arasında soyut bir birleşmeden ziyade, gevşek dahi olsa hiyerarşik bir ilişki olmalı ve örgüt içi organizasyon var olmalıdır.
- Örgüt devamlılığının olması gerekmektedir. Eğer kişiler bir suçu işlemek için bir araya gelmişlerse, burada örgütten değil ancak iştirak iradesinden söz etmek mümkün olacaktır.

TCK m. 220/5 hükmüne göre örgüt yöneticileri, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak cezalandırılır. Ancak bu hüküm kanaatimizce 'cezaların şahsiliği' ilkesine aykırıdır ve aşırı sınırlayıcıdır.

⁸⁸ Turinay, s.65.

⁸⁹ Turinay, s.44.

Örgütlü suçlara ilişkin eklenmesi gereken bir husus da örgüt propagandası yapmanın düzenlendiği TCK m. 220/8. hükmüdür. İlk düzenlendiği haliyle büyük bir kısıtlama alanına sahip olan hüküm, özellikle 2013 yılındaki değişiklikle hem seçimlik suç haline getirilmiş hem de örgütün amacının propagandasının yapılmasının suç sayılmaması, suçun işlenmesi için özel kast aranması gibi hususlarla basın, fikir ve ifade özgürlüğünün alanını arttırmıştır.

Kanun koyucu toplumda yaratacağı etki ve önemine binaen, kanunda sınırlı olarak sayılı bazı suçları işlemek amacıyla silahlı bir örgüt kurma veya kurulmuş bu örgütü yönetme ya da bu örgüte üye olma fiillerini TCK m.314'te ayrı suçlar olarak tanımlamıştır. Terör konusunda ise özel bir kanunla düzenleme yoluna giden kanun koyucu, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 1. maddesinde terörü tanımlamıştır. Bu madde uyarınca terör fiilleri ancak bir örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenebilir. Bu bağlamda bireysel terör eylemlerinin TMK'da düzenlenmemesi ciddi bir eksikliklerdir.

KAYNAKÇA

AKIN, Engin, Anayasa Mahkemesi - Yargıtay Kararları ve Uluslararası Hukuk Metinleri Çerçevesinde Terör ve Terörün Finansmanı Suçu, Ankara, 2009.

ARTUK, Mehmet Emin - **GÖKÇEN**, Ahmet - **YENİDÜNYA**, Ahmet Caner, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2013.

BOZLAK, Ayhan "Çıkar Amaçlı Organize Suçlarla Mücadeleye İlişkin Temel Hukuki Düzenlemeler ve Başlıca İlkeler", Polis Bilimleri Dergisi. Cilt XI, Sayı: 3, 2009.

DENKER, M. Sami, Uluslararası Terör, Türkiye ve PKK, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1997.

DURSUN, İsmail, Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2009.

DONAY, Süheyl, Türk Ceza Kanunu Şerhi, İstanbul, 2007.

ERSAN, Aykut, "Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası Yayınları, 2013, Cilt: 71, Sayı 1.

EVİK, Vesile Sonay, “*Cürüm İşlemek Amacıyla Örgütlenme*”, Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı, GSÜ Yayınları:32, İstanbul, 2004.

EVİK, Vesile Sonay, *Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu*, İstanbul, 2004.

EVİK, Vesile Sonay, “*Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu*”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi-Prof. Dr. Nur Cenetel’e Armağan, 2013, İstanbul, Cilt:19, Sayı:2.

GÖKPINAR, Mahmut, “Sosyal ve Kriminall Boyutlarıyla Organize Suç” Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Ankara, 2005, Sayı:60.

GÖREN, Sami, En Son Değişikliklerle Açıklamalı-İçtihatlı 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu, Ankara, 2012.

HAFIZOĞULLARI, Zeki - **KURŞUN**, Günal, “*Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk*”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Ankara, 2007, Sayı:71.

HAFIZOĞULLARI, Zeki - **ÖZEN**, Muharrem, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 5. Baskı, Ankara, 2012.

KAVLAK, Cihan, Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, Ankara, 2013.

KAYA, İbrahim, Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk, Ankara, 2005.

MOLU, Benan, İHAM’ın İmret v. Türkiye ile Bakır ve Diğerleri v. Türkiye Kararlarının Özet Çevirisi: TCK’nin 220/7 Maddesi Öngörülebilir Değil (<https://anayasagundemi.com/2018/07/13/ihamin-imret-v-turkiye-ile-bakir-ve-digerleri-v-turkiye-kararlarinin-ozet-cevirisi-tcknin-220-7-maddesi-ongorulebilir-degil/>)

OSMANOĞLU, Bilal - **KIDIL**, Fahrettin, “*Türk Ceza Hukukunda Terör Örgütü ve Terör Suçu Kavramları Üzerine Bir İnceleme*”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:21 Durmuş Tezcan’a Armağan Özel Sayısı, 2019.

ÖZEK, Çetin, “*Organize Suç*”, Nurullah Kunter’e Armağan, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları. İstanbul, 1998

ÖZGENÇ, İzzet, Suç Örgütleri, Ankara, 2017

ÖZGENÇ, İzzet, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara, 2017.

ÖZGENÇ, İzzet, Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi Genel Hükümler, Ankara, 2005.

ÖZTÜRK, Bahri - **ERDEM**, Mustafa Ruhan, Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008.

PARLAR, Ali - **HATİPOĞLU**, Muzaffer, Türk Ceza Kanunu Yorumu, Ankara, 2007.

ŞEN, Ersan – **ERYILDIZ**, H. Sefa, Suç Örgütü, Ankara, 2018.

TOZMAN, Önder, Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, Ankara, 2017.

TULAY, M. Emre, “*Suç Örgütüne Yardım Etme Suçunun Özel Görünümlü İştirak Olarak Kabul Edilmesi*”, Dr. Dr. h.c. Silvia Tellenbach'a Armağan, Ankara, 2018.

TULAY, Muhammed Emre, “*Suç Örgütü Liderinin Cezai Sorumluluğuna İlişkin Hukuki Analiz ve Öneriler (TCK m. 220/5)*”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Ankara, 2019, Sayı:38.

TURİNAY, Faruk, “*Ceza Hukukunda Terör Örgütü Kavramı*”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Ankara, 2015, Sayı:116.

YAŞAR, Osman – **GÖKCAN**, Hasan Tahsin - **ARTUÇ**, Mustafa, Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, Cilt:5, Ankara, 2010.

YENİDÜNYA, Ahmet Caner - **İÇER**, Zafer “*Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu*”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan Özel Sayısı, İstanbul, 2013, Cilt:19, Sayı:2.